

Nr 57.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om förbud mot utsläppande av bagge å samfälld betesmark; given Stockholms slott den 3 februari 1922.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om förbud mot utsläppande av bagge å samfälld betesmark.

GUSTAF.

A. Åkerman.

Förslag

till

LAG

om förbud mot utsläppande av bagge å samfälld betesmark.

Härigenom förordnas, att bestämmelserna i lagen den 20 juni 1918 (nr 399) om förbud mot utsläppande av tjur eller hingst å samfälld betesmark skola äga tillämpning jämväl i fråga om bagge, som är över fyra månader.

Denna lag skall träda i kraft den 1 augusti 1922.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 3 februari 1922.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anför departementschefen statsrådet Åkerman:

»Uti en den 15 februari 1921 dagtecknad underdånig skrivelse har svenska fåravelsföreningen hemställt om vidtagande av lagstiftningsåtgärder i syfte att i viss utsträckning möjliggöra förbud mot utsläppande av bagge å samfällid betesmark. Vid skrivelsen har föreningen fogat förslag till lag i ämnet, vilket förslag nära ansluter sig till lagen den 20 juni 1918 om förbud mot utsläppande av tjur eller hingst å samfällid betesmark.»

Framställning av svenska fåravelsföreningen.

Efter att hava redogjort för innehållet av nämnda lag fortsätter föredraganden: »De i berörda lag givna regler hava dock icke i allo kommit till tillämpning i förslaget. Ett enligt 1918 års lag meddelat förordnande innefattar undantagslöst förbud att å samfällid betesmark utsläppa djur, vilket uppnått i lagen angiven ålder, med mindre alla, som äga rätt till bete därstädes, sådant medgiva. Enligt oförmälda förslag kan däremot förordnande av motsvarande art ej avse bagge, som är riksstambokförd eller eljest för avel godkänd av person eller nämnd, som vederbörande hushållningssällskap förordnat att i sådant hänseende verkställa erforderlig besiktning. Å andra sidan kan enligt förslaget ett meddelat förbud icke genom vederbörande betesrättsägares överenskommelse försättas ur tillämpning.

Till stöd för ifrågavarande framställning hava av föreningen anförts

skäl av enahanda slag som de, vilka legat till grund för lagen den 20 juni 1918. I skrivelsen påpekas, hurusom gemensamhetsbeten för får förekomma i ej obetydlig utsträckning inom större delen av riket och visat sig vara till fördel för såväl skogsvård och jordbruk som fårskötseln, men att beträffande aveln dessa beten för närvarande ej ställa sig lika gynnsamma, enär intet hinder finnes att å de samfällda betesmarkerna utsläppa baggar utan någon som helst gallring och härav följer ej mindre att olämpliga individer kunna komma att i lika stor utsträckning som lämpliga tjäna såsom avelsdjur än även att tacklammen bliva betäckta redan under första levnadsåret och därigenom hämmas i sin utveckling. Föreningen erinrar vidare att i Norge utsläppande av bagge å gemensamhetsbete förbjudits genom en under 1919 utfärdad lag, från vilket förbud dispens kan meddelas endast av konungen. Beträffande ovan angivna skiljaktigheter i förhållande till 1918 års lag förklarar föreningen, att inflytande från betesrättsägarnas sida å tillämpningen av ett meddelat förordnande om förbud mot utsläppande av bagge å samfällad betesmark synes vara obehöfligt och rent av skadligt, varemot enligt föreningens åsikt möjlighet bör beredas att å sådant bete insläppa bagge, som i föreskriven ordning befunnits lämplig såsom avelsdjur.

Hörda myndigheter.

På grund av remisser hava underdåniga utlåtanden över den av föreningen gjorda framställningen avgivits av Kungl. Maj:ts samtliga befallningshavande, vilka tillika överlämnat yttranden av vederbörande hushållningssällskaps förvaltningsutskott, ävensom av lantbruksstyrelsen.

Samtliga i ärendet hörda myndigheter och korporationer hava biträtt eller lämnat utan erinran framställningen om vidtagande av lagstiftningsåtgärder i det av fåravelsföreningen avsedda syfte med undantag allenast av länsstyrelserna i Kopparbergs och Norrbottens län, hushållningssällskapets i förstnämnda län förvaltningsutskott samt förvaltningsutskottet hos Älvsborgs läns södra hushållningssällskap. Förvaltningsutskottet hos Kopparbergs läns hushållningssällskap, med vilket Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet instämt, har ansett den gjorda framställningen för närvarande icke böra till någon åtgärd föranleda, enär, såvitt anginge förhållandena inom största delen av länet samt jämväl hela Norrland, de av fåravelsföreningen ifrågasatta förbudsbestämmelserna enligt befallningshavandens och förvaltningsutskottets mening skulle på grund av lokala förhållanden icke blott bliva utan gagn för fåraveln utan även medföra en direkt tillbakagång av densamma. Älvsborgs läns södra hushållnings-

sällskaps förvaltningsutskott har, under förmälan att utredning saknades rörande de olägenheter, vilka för ett stort antal fårägare skulle uppkomma i följd av den ifrågasatta lagstiftningen, avstyrkt bifall till fåravelsföreningens framställning. Länsstyrelsen i Norrbottens län har förklarat sig på grund av bristande sakkunskap icke kunnat yttra sig i frågan.

Vissa av de myndigheter och korporationer, vilka ställt sig välvilliga till föreningens framställning, hava emellertid framfört erinringar beträffande det av föreningen utarbetade lagförslaget. Så anser exempelvis länsstyrelsen i Malmöhus län andra bestämmelser beträffande utsläppande av bagge å samfälld betesmark icke böra införas än som jämlikt ovan omförmälda lag den 20 juni 1918 stadgats angående utsläppande av tjur eller hingst å dylik mark. Länsstyrelsen i Hallands län påpekar, att genom de av föreningen i dess förslag upptagna föreskrifter det visserligen bleve sörjt för att bagge, som utsläpptes å samfälld betesmark, vore lämplig till avel, men att däremot någon säkerhet icke erhöles för att ej hondjur å den gemensamma betesmarken bleve betäckta vid för tidig ålder eller vid olämplig tidpunkt. Ej heller vunnes garanti mot olämpliga rasblandningar. Länsstyrelsen i Gävleborgs län ger uttryck åt samma uppfattning som kommit till synes i det av länsstyrelsen i Malmöhus län avgivna utlåtandet.

Av hushållningssällskapens förvaltningsutskott hava förvaltningsutskotten hos hushållningssällskapen i Malmöhus, Gävleborgs och Norrbottens län yttrat sig i nyss angivna riktning samt följaktligen ansett en blivande lagstiftning i ämnet böra ansluta sig till de i 1918 års lag upptagna bestämmelser. Samma ståndpunkt intager lantbruksstyrelsen. Förvaltningsutskottet hos hushållningssällskapet i Norrbottens län anser emellertid stadgande om viss åldersgräns — enligt föreningens förslag kan förbud ej avse bagge, som ej överskridit fyra månaders ålder — icke böra införas, då genom en dylik bestämmelse garantien mot för tidig betäckning av tacklamm och ungtackor enligt förvaltningsutskottets mening äventyrades.

Gottlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott anför, att, då på Gottland fårens betäckningstid nästan undantagslöst inträffar under hösten, förordnande, varom i det av fåravelsföreningen utarbetade förslaget förmäles, beträffande Gottland borde omfatta allenast tiden från och med den 15 september till årets slut och har utskottet, i och för att möjliggöra dylik begränsning av förordnandet, föreslagit viss jämkning i 1 § uti det av föreningen utarbetade förslaget. Vad förvaltningsutskottet anfört biträdades av länsstyrelsen.

I språkligt hänseende har emot förslaget invänts, att ett däri före-

kommande uttryck »okastrerad bagge» innebure en oegentlighet. Kastrerat handjur av får benämndes enligt vanligt språkbruk icke bagge utan hammel.

Departementsschefen.

För vart och ett av åren 1918—1922 har riksdagen till fåravelns befrämjande anvisat ett reservationsanslag av 35,000 kronor och har detta anslag använts till huvudsaklig del i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 31 december 1917 angående statsanslag till åtgärder för fåravelns befrämjande (n:r 943).

I anledning av beräknad reservation å anslaget har Kungl. Maj:t icke till 1922 års riksdag gjort framställning om något anslag för här ifrågasvarande ändamål.

Den viktigaste förutsättningen för att ett ordnat avelsarbete med ett visst djurslag över huvud taget skall kunna bedrivas, är givetvis, att ett lämpligt urval av de handjur, som skola användas i aveln, kan ske. Planlös parning, som inom vårt lands fåravel är så vanlig, kan ej bidra till att föra avelsarbetet framåt. Kommer härtill att, vilket ofta är fallet, halv-vuxna får, utan hänsyn till besläktning, vid betesgången paras med varandra, blir en given följd att djurmaterialet försämras. De svagt utvecklade lantrasfår, som förekomma på så många orter inom landet, bära tydligt vittnesbörd härom. På de platser i landet, där gemensamma fårbeten förekomma, har även olämpligheten av nu rådande förhållanden i fråga om fåraveln allmänt insetts, och fåravelsföreningens framställning är ett utslag av denna insikt. För att fårskötsel i större omfattning skall löna sig fordras tillgång till vidsträckta betesmarker, och äro de byar, socknar och härad gemensamt tillhöriga utmarkerna vanligen lämpade till anordnande av gemensamhetsbeten för får. Sådana beten böra fullt utnyttjas. Detta skulle avsevärt befrämjas genom vidtagande från det allmännas sida av åtgärder för fåravelns rationella befrämjande. Enklast och effektivast är då en lämplig lagstiftning i ämnet, varigenom de för fåravelns höjande intresserade jordbrukarna inom ett visst område erhålla erforderligt stöd i sitt arbete. Staten bör naturligtvis söka undanröja hinder, som yppa sig för ernående av gynnsamma resultat av ett arbete, vartill statsanslag lämnats.

Mot det av fåravelsföreningen upprättade lagförslaget kan invändas, att ett sådant förbud som det i förslaget avsedda komme att alltför mycket ingripa i den enskildes rätt att för sina baggar begagna den betesmark, däri han äger del, på samma gång som det icke skyddar mot för tidiga betäckningar, något som är vida farligare för avelsarbetet än begagnandet

av icke riksstambokförda eller eljest icke godkända handjur. Mot förstnämnda synpunkt bör naturligtvis vägas övriga delägares i samfälligheten berättigade intresse att icke mot sin vilja få sina hönjdjur betäckta av underhaltiga eller i övrigt ur rassynpunkt olämpliga individer. I fråga om utsläppande å samfälld betesmark av tjur eller hingst har genom förberörda lag den 20 juni 1918 givits Kungl. Maj:t befogenhet att efter framställning av vederbörande hushållningssällskap och landsting förordna att utsläppande på sådan mark av tjur eller hingst över viss ålder icke må äga rum med mindre alla, som äga rätt till bete därstädes, det medgiva. Enär det beträffande utsläppande av bagge å samfälld betesmark råder samma förhållande som beträffande utsläppande av tjur eller hingst, anser jag i likhet med flera av de myndigheter, som i ärendet avgivit yttrande, att samma bestämmelser, som gälla om tjur och hingst, även böra gälla i fråga om bagge. Sålunda bör förbudet gälla alla baggar över viss ålder, och har jag intet att erinra mot att denna ålder sättes till föreslagna fyra månader. Att helt utelämna varje åldersbestämmelse, på sätt Norrbottens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott föreslagit, torde vara att gå för långt. Att begränsa förbudet att omfatta endast baggar, som varken äro riksstambokförda eller eljest för avel godkända, lärer återigen icke vara tillrådligt, då därigenom med lagstiftningen icke vinnes det mål, som åsyftats. Vidare anser jag, att ett förbud av nu ifrågasatt slag icke bör ifrågakomma i andra delar av riket än sådana, inom vilka ett verkligt behov därav gör sig gällande. I de landsändar, där gemensamma beten antingen icke finnas eller också icke användas av handjuren, vilka där i stället hållas å enskild mark, är naturligtvis förbud överflödigt. De av länsstyrelsen i Kopparbergs län och förvaltningsutskottet hos hushållningssällskapet i samma län framförda erinringar böra enligt min mening tydligen icke utgöra hinder mot en lagstiftning av sådan beskaffenhet, som här är i fråga. Ej heller vad Älvsborgs läns södra hushållningssällskaps förvaltningsutskott i ämnet anfört synes mig härutinnan vara av betydelse.

Vad angår den av Gottlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott gjorda erinran, för vilken här ovan redogjorts, vill jag påpeka att, därest den ifrågasatta lagstiftningen i ämnet gives samma innehåll som 1918 års lag, det icke möter något hinder för vederbörande delägare att för viss eller vissa delar av året genom inbördes överenskommelse sätta ett meddelat förbud mot bagges utsläppande å samfälld betesmark ur tillämpning.

Vidkommande härefter frågan om den form, i vilken den ifrågasatta lagstiftningen bör framträda, synas mig de erforderliga föreskrifterna lämpligen böra meddelas genom ett förordnande, att bestämmelserna i 1918 års lag skola äga tillämpning jämväl i fråga om bagge, som är över fyra månader.

De nya föreskrifterna torde lämpligen, därest de upphöjas till lag, kunna träda i kraft den 1 augusti innevarande år.»

Föredraganden uppläser härefter ifrågavarande inom justitiedepartementet utarbetade lagförslag samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga samma förslag.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

N. Cervin.